

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
вистилкою 7 доларів, або 12
рублів; з висилкою двічі
в тижні 5½ долара, або 10
рублів; з висилкою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми втвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь руских свят о 6½ год. по полудні.
Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» при ул. Осолінських ч. II. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсманна.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереження.—
Реклямації неопечатані є вільні від порта. — Оголошення звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесення по 30 сот. від стрічки.

Национальне питанє в Росії.

(X) Перед кількома днями з нагоди порівняння наших тутешних відносин політично-національних з російськими послом д-ром Макухом в галицк. сойм в бюджетовій розправі, покликали ся ми були на погляд українського публіциста д-ра Єфремова, а, щоби дати нашій суспільності дійсну основу до критичного і безсторонного порівняння між положенням Русинів в Галичині, а Українців, наших братів, в Росії. Отже, як небудь у нас не все ще так, якби могло і повинно бути, всеж таки тут можемо свобіднійше і безпечнійше розвивати нашу мову, наше письменство, нашу культуру, як брати наші в Росії, на Україні.

А сей погляд д. Єфремова ще дальше піддержує редакція «Ради» в статі про «Национальне питанє в р. 1909.» в Росії. Тямто цікаво буде нашій суспільності познакомити ся з нею тим більше, що там як в зеркалі відбиває ся доля і положенє наших земляків на Україні.

Национальне питанє року 1909-ого.

В державах з ріжноплеменним национальним складом, як от Австрія, Росія і інші, национальне питанє стоїть тепер на

черзі і при нас до себе велику увагу, викликаючи боротьбу і думками і ділами. Можна се питанє приспати, можна на якійсь час відсунути єго й закрити іншими справами, але не можна єго зовсім занехати, аж поки не буде порішена до краю национальна справа. Живі народи, як і живі люди, не можуть з власної волі лягати живцем в домовину, а раз у раз борються за своє национальне право до того часу, аж поки або те право збудує, або до краю знеможуть ся і втратять свої национальні ознаки тоб то вийдуть з числа живих націй. Власне останнього ще не знає світова історія, маючи діло не з смертю, а тільки з еволюцією народів культурних, і через те ми бачимо самі приклади того, як приспанє национальне почуванє у приборканих народів під тими чи іншими впливами вириває ся на волю і нація воскресає до культурного життя — і разом з тим конче і неодмінно до боротьби за своє национальне право.

Росія, си імперія народів, здавна була ареною национальних рухів. Правда, за старого ладу обставини занадто для них несприятливі, занадто всі национальності були прибиті одною централізаторскою політикою. «На всіх язиках все мовчить» — такий був ідеал державного життя і відповідне до него становище национального питаня. Трагізм сього становища найдужче

виявляв ся в тому, що нації з давною і часом досить високою культурою замість розвивати її, мусіли мовчати і мовчки терпіти ту страшенну шкочу, що починає ся від гальмованя нормальних потреб, коли їх не можна задовольняти повною мірою. Национальними репресиями спиняв ся загальний культурний і економічний розвиток. Народи хиріли та ниділи серед темноти й злиднів, внутрішній розпад був результатом того загального мовчаня. Але саме мовчанє ще не знаменувало смерти, і скоро можна було вільнійше дихнути, почули ся национальні домаганя всіх национальностей, що мали свою культуру, письменство, пресу. Поляки, Фінляндці, Українці, Вірмени, Грузини, Татари, Євреї, Білоруси, Литвини й інші народи під час памятного руху 1905. року всі озвали ся з своїми национальними потребами, всі голосно поставили свої домаганя.

І голоси сї вже не можна було заглушити. До них мусіли прислухатись і уряд і російське громадянство, що само национальних обмежень не знало й через те звикло легковажити национальне питанє. «Неіснуюче питаня» з другорядної справи, від якої можна було колись легко відмахнутись, голосною фразою про всесвітнє братерство народів і яку звикли нехтувати в Росії, виростло нараз на першорядну справу. Кожний політичний діяч, кож-

Модест Левицкий.

Тяжкий хрест.

Маленьку Марусю вкладали спати. Батько її полковник, що ввечора сам роздягав її, роззував маленькі ніжки, вкривав гарненько свою кохану донечку — одиницю, а вона весь час говорила, щebetала аж, поки сон не сплющував її ясні блакитні очі.

— Перехрестись дитино — казав батько.

Маруся стала навколійки на своїй постельці і, згорнувши пучечки своєї біленької, голенької ручки, хрестилась, голосно промовляючи: «Во ім'я Отця, і Сина, і святаго Духа».

— Ще раз — сказав батько.

— «Во ім'я Отця, і Сина»... Тату, чого собачка кричить, як її б'ють, а кінь не кричить».

— Так, дитино; молись, не перебивай.

— ...і святаго Духа, аминь».

— Ще раз, любо.

Маруся перехрестилась, промовляючи ще раз і бухнула своєю кучерявенькою головкою на подушку.

Батько покривав і обгудлював з усіх боків її маленьку тільце, ніжки.

— Тату, дай мені баранчика того, що ти мені сьогодні подарував, він зо мною буде спати.

Батько пошукав і дав дівчинці біленького баранця, яких продають у городах на Великдень. Маруся поклала його коло себе на подушку.

— І собачку болять, і коня болять, як бити — казала дівчина. А кінь не кричить».

— Така вже його натура, серденько, казав батько.

— А у собачки не така?

— Не така.

— І у тебе не така натура, як у мене, тату.

— Чому? здивував ся батько.

— Бо ти, як порізав собі руку, памятаєш? як лагодив мого возика, що Юрко зламав, то не плакав і не кричав, а кров йшла з руки і мама завязала тобі біленькою окрайкою. А як Юрко влучив мені з рушнички горохом в ухо, то я плакала, а кров у мене не йшла, тільки боліло. Ще мама сердилась на Юрка, бо міг би мені влучити в око.

— Бо ти маленька, любо, то плачеш, як болять, а хто великий, той не плаче.

— Ба ні тату. І великі плачуть. Тільки ти не плачеш, і дядя Коля.

— Хтож великий, плаче?

— А розказував у кухні Нухим, той що пиво возить, що як били і стріляли людей, мужиків у селі — тільки я забула, як те село називає ся, то там плач і крик був на все село. Він казав: і старі люде плакали. І ти туди їздив тату, з солдатами.

— Спи, дитино, — казав батько, нахмурившись.

— Я ще не хочу спати, тату. А мама казала, що не треба бити коня. Як ми їхали з мамою звощиком на гору, то він дуже бив коня батогом і мама казала йому, що він не добрий, бо бити не треба коня, бо він робить і заробляє хліб звощикови. А дядя Коля казав, що хліб роблять мужики в селі: вони сіють зернята, і виростають знов зернята — багато багато, і їх мелють, та й мука з того робить ся, а Палажка з тої муки робить булочку і мама сердить ся на неї, щоб добре мила руки, як робить булочку. І я зробила собі булочку маленьку, для ляльки; лялька не хотіла їсти, то я зіла з Юрком.

Батько сидів, задумавшись, підперши голову рукою.

— Тату, ти добрий чи недобрий?

— Спи, дитино моя — казав батько, гладючи рукою кучеряву головку Марусі.

— Бо я собі думала: ти мені кушив на свята біленького баранця з червоним прапорцем, то значить ти добрий. А як ти бив і стріляв з садатами мужиків у селі, і плакали, і кричали через те старі люди, то значить ти не добрий, як той звощик, що бив коня; бо мужики нам роблять хліб, і кінь звощикови робить хліб. І мама казала, що Юрко не добрий, як він устрелив мені в ухо і я плакала.

— Спи, Марусю, не говори.

— Я засну, тату, тільки ти посидь коло мене, не йди.

— Сьогодні дядя Коля казав, що мого баранця заберуть у поліцію, бо він з червоним прапорцем. Я вже хотіла плакати, та дядя Коля казав, що він жартує і баранця не заберуть: тільки студентів забирають в поліцію, і стріляють в них на вулиці і б'ють, коли вони ходять з червоними прапорцями. Ти, тату, бив і студентів?

— Не бив, любо. Інші били.

— Ти тільки мужиків? Не бий, тату, їх, то будеш зовсім добрий, і для мене, і для них. А Юрко зловив хруща, давно, давно, я ще була маленька і не вмела влізати по східцях у садок; і зловив хруща і настроїв його на шпильку, то дядя Коля дуже сердив ся на його і казав, що так не добре, і не треба нікому лиха робити, навіть хрущеві. І мама так само казала, А сьогодні Юрко хотів стріляти в баранця за те, що він з червоним прапорцем, та я не дала і сховала баранця у скриню. А у вечері я вийняла в його прапорець і сховала у мамі в шафу, бо може в ночі поліція справді прийде

дій громадській напрям, виступаючи на прилюдну арену, мусів визначити свої погляди на національне питання, мусів сформулювати свою національну програму. Національне питання аж тепер заняло своє місце в програмах громадсько-політичних напрямів і разом з тим стало на чергу серед практичних заходів. 1905 рік один зробив для популяризації національної справи більше, ніж десятки років поперед, виявивши ряд практичних, національних домагань і освітивши національну проблему взагалі. З того часу національне питання придбало собі ту поважну позицію, з якої воно вже не можна відсунути на задній план.

І все таки дуже далеко ще стоїть оно у нас від правдивої постановки. Практично оно мало що наблизилось до неї за весь сей час, а останній рік навіть відсунув его назад від тих позицій, що вже ніби здобути були за попередні роки. 1909 рік пройшов серед змагань проти національних здобутків недержавних нагодностей, виначившись новими й поновленими національними обмеженнями. Не тільки урядові круги, що тепер наскрізь переняті націоналістичними тенденціями, а навіть досить чисті з сього погляду громадські круги виявили інтензивне націоналістичне в державному розуміню заслїплене. Чад войовничого націоналізму отруїв і поступові круги російського громадянства і ще більше попутав національну справу. Досить тільки згадати полеміку про „національне лице“, щоби побачити, на якому непевному шляху опинилося російське громадянство в національній справі і скільки ще сили доведеться покласти недержавним націям на оборону національного права на вільний розвиток. Тепер майже неможливо стрінути серед Росіян формуловку національного питання таку, з якої почали Герцен, Бакунін, Чернишевський. Федералізм, коли й увійшов уже до програм деяких громад-

ських напрямів, то занадто абстрактний має вигляд, занадто мало розроблений він, щоб справді зробити ся питанням часу й захопити широкі круги хоча б теоретично.

Серед такого настрою настав і минув рік 1909-й. Легко зрозуміти, що в національній справі він дав самий нуль, — гірше навіть: мінус, коли вважати на ті практичні заходи, з якими виступили круги, що мають тепер власть у своїх руках.

В українській справі, наприклад, бачимо систематичні заходи, проти всього, чим проявляє себе тут національний рух. Заходи проти української преси, проти мови в школі й на суді, проти товариств та організацій тягли ся весь рік під акомпанімент дикого завивання й нацькування з сторони реакційної преси. Поки що ся політика не вилилася в форму якоїсь загальної норми, але від того она не зробилась менш дошкульною і минулий рік дав найбагатшу з усіх останніх років хроніку репресій? Огляд українського життя був власне оглядом репресій.

В відносинах до Фінляндії виразно проведено тенденцію, що намагається звузити до краю автономію великого князівства й законодавчі функції з союму перенести на Державну Думу.

Полякам минулий рік приніс майже повний занепад просвітних організацій, проєкт нового виборчого закону до Ради Державної від західних губерній, проєкт обрусительного земства в тих же губерніях і такий самий проєкт міської самоуправи. Опріч того, кампанія за відокремлене Холмщини, що надрго інтензивною стала в минулому році, мала характер виключно антипольської і зовсім нехтувала інтереси української людности, несучи з собою нові обмеження як Українцям, так і Полякам.

Євреї зазнали ще більших обмежень через відому процентну норму. По висших і середних школах, навіть приватних, норми ті пильніше додержувано; нагадано про неї і в міністерстві юстиції з приводу євреїв-адвокатів.

На Кавказі минулий рік визначив ся новими заходами проти Вірмен і Грузинів. Татарам-музулманам адміністративно покасовано цілий ряд шкіл. Знищено чимало культурно національних організацій і у Литвинів, Лотишів та інших націй. Одно слово, до якої нації ми не обернемось, всюду побачимо одну картину, що виступає більш або менш рельєфно: бажане зробити кінець національному питанню тим самим способом, що довгі літа практикований був за старого ладу. А старий спосіб і старі наслідки дає — тобто, замість розв'язувати національне питання тільки ще більше запугує его. В історії національного питання рік 1909-й остане ся роком недоброї пам'яті, що скаламутив той людознавчий намул, який осідав за попередних часів і тепер виявив себе цілою низкою заходів над недержавним націями. Ні одної національної потреби незадоволено і всі они як були питанням, так питанням і остались.

Політичний огляд.

Заграниця.

Надії англійських уніоністів, які они покладали після перших великих успіхів на остаточний вислід виборчої боротьби, не сповнили ся. Лібералам удало ся поступово зрівнати ся з уніоністами, так, що обі сторони в тепер рівно сильні, а ліберали мимо свого сильного виборчого поражня мають без сумніву враз зі своїми союзниками з посеред робітничого стороництва і націоналістів більшість. З огляду на такі обставини бачать уніоністи, що реформа тарифи є неможлива та що бюджет зробив більшість.

Яко спірне питання, що не зістало ще порішене, годить ся вважати реформу висшої палати. Тут пробиває ся ідея, що умірковані живла серед уніоністів і лібералів возьмуть спільно в руки реформу висшої палати. Очевидно випаде она значно менше радикально, як реформа, котрої собі бажає Loyd George. Буде ходило головно о се, щоби лучше розмежити обсяг діланя обох палат. Отже кінець теперішньої епохальної боротьби годить ся вже тепер вважати корисним для лібералів. До 29. с. м. вибрано 271 уніоністів, 272 лібералів, 40 з робітничого стороництва а 80 націоналістів.

Галицький сойм.

Докінчене 70-го засіданя з пятниці 29. січня 1910 року.

Звітник V рубрики про шкільництво п. Козловський запевняє, що закиди руских послів або привішені або послугують ся матеріалом некритично. На полі нищення неграмотности є великий поступ. Задля недостачі матеріальних засобів годі відкрити потрібну скільність клас. Переповнене шкіль се велика хіба, але годі сему наслідком браку засобів зарадити.

Бесідник є противником шовінізму і серед Поляків і серед Русинів. Русини нарікають, що їх шкільних внесень не полагоджено, але як би не вели обструкції, то може полагоджено би їх. На шкільнім полі Поляки мають ті самі домаганя, що Русини — але Русини зі школи зробили предмет пристрасної політичної боротьби. Для сьох народностей ліпше буде вилучити шкільництво з обсягу партійних усобиць.

Пос. Левіцький до фактичного спростованя заявляє, що попередні бесідники наводили в своїх промовах неправдиві твердження. Анї бесідник, анї ніякий инший руский посол не звертав ся з відразою проти польської мови як мови другого народа, анї не викликував до неї ненависти. Виступаємо проти примусу науки польської мови в руских школах, тим більше, що сей примус противить ся основним законам державним, на яких ми й опираємо ся. П. Бандровський запевняє, мовби домагане руских послів о знесенє примусу науки польської мови, не було згідне з волею руского народа. Мущу рішучо запротестувати і заявити, що стоїмо на основі закона і маємо за собою волю народа, котрого речниками тут ми виступаємо і котрий нераз заявив свою волю в тій справі ясно і рішучо. Дайте нам наші школи, як каже закон, а тоді наша школа не буде стогнати в польським ярмі! (Оплески).

В подрібній розправі над IV рубрикою, в справі дяків і органістів, пос. Стояловський домагав ся признаня центральному тов. органістів в Кракові підмочи 600 К, подібно й дякам. П. Т. Старух вносить о підвишку позиції для тов. дяків з 200 К на 500 К для кожної диєцезії, о. Сенік просить о даток для тов. дяків станісл. диєцезії та додатково за минулі роки 400 К. Всі ті поправки відкинено, а внесенє о. Стоялов-

забере баранця, як я буду спати. Дядя Коля казав, що поліція ходить в ночі і забирає.

— Спи, котика мій, ніхто не забере твого баранця.

Маруся помовчала трохи, а потім знов почала.

— Няня казала, що баранчик білий і кучерявий, як я, а червоний прайорець, що в его — значить кров Христова. Бо Христа вбили за людей. Правда, тату?

— Правда, любю.

— І він плакав, як його били?

— Плакав, дитино — зітхнув батько.

— І ті люде плакали, що ти їх бив.

Нухим розказував. А Палажка казала, що у всякого тепер хрест тяжкий. А у мене хрестик є, то такий легенький, легенький... Тату, а ти сьогодні, як йшов до генерала, то почепив на мундїр хрест. І він червоний, а мій жовтий, золотий. Чого твій червоний? Може й на йому кров Христова?

Батько широкими, несамовитими очима дивив ся на дитину, а тіло его мимохить тремтіло, і холод проймав, і волося підіймало ся на голові йому.

— Кров, дитино... на йому... людська, промовив він тихо, наче не своїм голосом.

— Я його брала — він легенький.

— Тобі, Марусю, легенький, а мені... тяжкий... ох, тяжкий!

— Тату, чого ти плачеш? Що тебе болять?

— Серце, дитино моя...

(Оповіданя — Київ 1907).

Шозір!!! МАТЕРАЦИ

з правдивої нової волосіни під гваранцією по найнижших цінах продає ФАБРИКА постелі і біля і КОМПЛЕТНИХ СЛЮБНИХ ВИПРАВ

■■■ І. ДРЕКСЛЕР СИННІ Львів, площа Капітулька ч. 2.

ского і петицію тов. органістів відслано до бюджетової комісії.

Відкинено поправки п. Содомори о підвишку гуртівного на погорілців з 10.000 К на 15.000 К і п. Винничука на 20.000 К. Так само поправку п. Содомори поперту п. Кивелюком о 300 К для „Труда“ на удержане дешевой кухні. Петицію тов. „Труд“ відслано до краєвого виділу. Відкинено поправки п. Миронюка-Заячука о запомогі для „студенческой столовой“ і п. Содомори о підмогу для тов. „Сила“ у Львові. IV рубрику прийнято.

Звіт бюджетової дискусії про наглі внесення в справі погорілців Надітич, Домажира, Дмитрова, Ганачева і Синевідзка відслано до краєвого виділу до узгляднення з гуртівного для погорілців.

Відтак розпочала ся розправа над наглим внесеном п. Макуха в шкільних справах.

Внесення звучить: „Високий Сойм звольте ухвалити: Взиває ся цк. правительство, щоби розслідило 1) поведене шкільних властей з радами шкільними місцевими, особливо що до їх незатверджуваня, 2) поведене окружних шкільних інспекторів в Дрогобичи, Богородчанах, Стрию і Зборові з народними учителями і відданим собі народнім шкільництвом, 3) поведене ради шк. краєвої в справі незатверджуваня ухвал рад громадських про заведенє рускої викладної мови в нар. школах, 4) поведене шкільних властей в справі будови народних шкіл коштом краєвого шкільного фонду, 5) поведене шкільних властей в справі основуваня 4-класових шкіл по селах і 6) поведене шкільних властей в справі основуваня шкіл для меншостей в сх. Галичині, щоби видало розпорядки для поправи сих відносин і здало звіт в найближшій сесії“.

В мотивованю наглости п. др. Макуха зазначає, що хоч се внесенє поставлено ще перед кількома місяцями, то мимо сего й нині оно таксамо пильне, як тоді, а навіть скріплене новими доказами.

Повино на тім поли наступити якесь поліпшенє, щоби людаість бачила, що власти старають ся бодай зарадити лихоми, бо хйба прийде ся нам вистити проти Поляків того самого способу оборони, якого беруть ся Поляки там, де їм діє ся кривда — за шкільний страйк. (Пос. Скарко: Се був би одинокий спосіб!) Наведу кілька фактів.

Рада шк. окружна в Калуші не затвердила вибору предсідника і містопредсідника ради шк. місцевої в Долпотові і розв'язала цілу раду, щоби вибрати нових членів. Не затверджено тому, бо вибраний предсідник Михайло Микитин мав допустити ся злочину публичного насильства, від якого закиду его суд увільнив. Властво причиною незатвердження сего вибору було се, що в Долпотові буде школу теперішній предсідник Розвадовський і не хоче дати громаді вглянути в рахунки. Справа до сеї пори мимо інтерпеляції не поалагоджена. Другий факт: Громада Хотимир в Товмачині вибрала двох відпоруничків до ради шк. місцевої. Они закинули місценому учителеви нарушенє шкільного фонду і за се засуджено їх о обиду чести. Рада шк. окружна в Товмачи не затвердила їх вибору поясняючи самовільно закон, а рекурсе внесеній в тій справі до ради шк. кр. ще в жовтні 1908 доси не поалагоджений. В Підгорцях в Золочівщині вибрано раду шк. місцеву 8 липня 1909, а рада шк. окружна не затвердила вибору предсідника і містопредсідника, бо всі картки були писані одною рукою, отже певно не всі члени ради голосували. Мимо рекурсу відбули ся поновні вибори дня 13. вересня 1909 і на них в присутности 4 членів вибрано бажану президию. Подібні надужитя діяли ся в Залужу коло Збаржа, де рада шкільна від 3 літ не може уконституувати ся, в Милівцях, пов. Заліщики, де предсідник п. Герігер добирає собі до ради, кого хоче.

Видно отже змаганє до звиченя рад шкільних місцевих, одиноких представительства, де руский нарід в теперішних відносинах може мати своїх заступників.

Що до поведеня шкільних інспекторів всі факти, які наведу, були предметом інтерпеляцій, рада шк. кр. мала можливість зарадити їм, а бодай перевірити їх правдивість. Учителя п. Мудрого засуспендував п. Фалькевич з причини за частих урльонів, дарма, що ті відпустки брав він, щоби увільнити ся від 3-літної військової служби. Учителя Литвина засуспендував за те, що не повів дітей до щіпленя віспи до польської школи, віддаленої о 4½ клм. (п. фізик не хотів прийхати). В Гаях нижньих вистало невивопненє каталогу, щоби учителя засуспендувати. Руским учителям утрудняє сей інспектор кваліфікаційні іспити, щоби зменшити число руских голосів при виборі учит. делегатів до ради шк. окружної.

Роками не обсаджує посад в руских громадах, і викликає згіршенє своїм поведєнем, запиваючысь в дрогобичкім „Ognisku“. Інспектор засуспендував учителя Костя Мацюка ще в 1903 р. і суспензії доси не поалагоджено. Слідство судове проти того учителя о провину з § 300 і 302 з. к. застановлено з причини браку доказів, а мимо сего старство в адміністративній дорозі покарало его 5 днівним арештом, а рада шк веде его дисциплінарку вже 7 літ.

„Міністром внутрішних справ“ п. Фалькевича є дрогобичкій реставратор Зуєман, через котрого найлекше з п. інспектором розмовити ся, а своїм впливом запомагає жінчин склеп з папером у Львові, кажучи учителям там купувати прибори шкільні. Робить також добрі інтереси на власних підручниках.

Інспектор в Стрию доруєкає ся провин проти моральности, що доказано вироком карного суду. Мимо сего остає на своїм становищі, бо рада шк. кр. держить его за всепольску агітатию.

До таких шкільних органів не можемо мати довіря і мусимо їх поборювати. П. Козловский радить нам усунути з шкільництва політичну боротьбу. Ми дуже радо на се пристанемо, але від нас мусить виїти почин сего, бо як раз ви впровадили в шкільництво найгіршого рода політику, яку ми поборюємо. Коли п. Козловский сказав, що ми представляємо п. Дембовського, неначе якого Нерона, що катує рускі діти, то у відповідь на те мусимо тут в соїмі отверто заявити, що ніколи не було на полі шкільництва таких надужитя, як саме за віце-президентури п. Дембовского.

Богородчанський і стрийський інспектори поставили собі метою вичистити повіт з руского учительства. Якеж довірє можуть мати учителі Русини до інспекторів, що з таким окликом обнимають урядованє? Своїх людей не маємо а інспекторами іменує ся не педагогіи, а таких, що з вихованєм найменше мають спільного.

Ухвали громади Поріче янівске на заведенє рускої мови мимо поновлення в 1909 році не поалагоджено. Громада Устєчко в Заліщицкім мимо понагленя ще від грудня 1908 же на поалагуду подібної ухвали. Подібно громада Бурканів в Підгаєччині не дїждала ся від 1906 року, Хололів, каменецкого повіта, де на 37 польских, 122 жидівских і 225 руских дітей, від 3 літ же на поалагуду своєї ухвали о рускій мові. Балагурів пов. Городок має в новій школі польску викладну мову мимо того, що там є 46 дітей руских, а всего 6 польских. В Ляшках довгих, пов. Ярослав ухвалила грм. рада 19 голосами проти 5 в новооснованій 4-класовій школі полишити руску мову і тому рада шк. краєва сеї 4-класівки не вводить в жите.

В справі будови шкіл загальний нелад. Громада Підсалки коло Львова 10 літ тому зложила 120 %, має інтабульовану площу, а поалагоди не може дїждати ся, хоч старий будинок грожить завалєнєм.

О заснованє 4-класових шкіл по селах треба провадити боротьби, як деінде о університет, а мимо того справа для нас ніколи не кінчить ся корисно. Громада Ямниці, як викъав тов. Винничук, має 500 дітей, з котрих всего 17 є лат. обряду. Поставила прекрасний будинок, а мимо того 4-класової школи не може дочекати ся, бо домагає ся рускої викладної мови. В громаді Коршів, кількаморгову площу для школи дарував Є. Е. Митрополит, застерегаючи, щоби викладна мова була руска, а се застереженє відай є перепною 4-класовій школі.

Що до заснованя шкіл для меншостей, рада шк. кр. поступає цілком самовільно. В Березові нижнім в Коломийщині рада шк. кр. зажадала безпеки удержаня для експонованой польської однокласівки, як услія уділення позички на будову другої шкільної салі, а та однокласівка була потрібна для 5 дітей лат. обряду! Громада не пристала. Позичку удлено аж в наслідок інтерпеляції, коли саля була вже побудована. Задля польської однокласівки однак безнастанно переслідують громаду. В Сороках, коломиїского повіта, оснувало приватну польську школу для 25 дітей T. S. L., а тепер хоче удержанє сеї школи накинути громаді. Громада Кобиловолоки 4-класової школи не може дїждати ся через руску викладну мову.

Коли шкільні власти дальше будуть так поступати, то протягом 10—15 років або знищать нашу просвїту і наше народне ествованє, або виключуть з нашого боку протест, що наш голос почує ціла Европа. Будемо приневолєні вхопити ся шкільного страйку! Не надуживайте нашої терпеливости до крайности. Руский нарід розуміє вагу школи, а ми не можемо устати в праці, доки не осягнемо нашої ціли: національної школи! Шануємо ваші права і змаганя, але позвольте, що й ми тут рівноправній чинник і ви не маєте курателі над нами. Хотємо бути панями у власній хаті, а перший крок до того — народна школа! (Оклик: Славно! Бесідникови гратулюють).

Наглість сего внесеня відкинено, а оно яко звичайне прийде на дєвний порядок в понєділок.

Ухвалено по промові п. Марса наглість его

внесеня в справі клінік на лікарскім виділі у Львові, а внесенє передано до комісії бюджетової.

Засіданє скінчило ся о год. 2¼.

71. засіданє в понєділок дня 31. січня 1910 р. розпочало ся о год. 11.

П. А. Старух попірав петицію Балігорода о зачисленє до ряду 130 міст і місточок. Інтерпеляцію внїс п. Кивелюк в справі народної школи в Копичинцях, громадских виборів в Гадивківцях, на розписанє конкурсу на посади учителів в Гусятинщині і поминанє Русинів і в справі поділу громади Нижбірков новий; п. Макух в справі поведєня зверхности і ради грм. в Молоткові і ради пов в Гусятині.

По відчитаню інтерпеляцій п. Кивелюк мотивував свєє внесенє на помноженє технічних сил при намїсництві і установленя референтів при міністерстві публичних робіт, які зналиб руску мову в слові і письмі. Справа нагла, бо подібне внесенє п. Старжиньского що до польских сил є вже в комісії і бесідник уважає, що оба внесеня треба поалагодити спільно. Відслано до адміністративної комісії.

Відтак п. Макух мотивував своє внесенє в шкільних справах. Бесідник до виводів при узасадненю наглости додав ще кілька нових фактів. Заява п. Дембовского в справі учительки Левиньскої і п. Мудрого, що они одержали дозвіл на подружє, лише не скористали з него, є незгідна з правдивим станом річи. Бесідник має лист п. Левиньскої, що ніякого дозволу не було, а п. Фалькевич каже, що йї, як суспендованій, такоо дозволу дати не можна. Просьба п. Левиньскої о посаду в стрижівскім окрузі і всі її рекурси остають без відповіді, так що п. Левиньскої остає без посади. Місточко Янів коло Львова, де в власних шкільних салє донаймає 5 інших і оплачує 70% податку на удержанє школи замїєць обовязкових 10% і то лише тому, бо властитель передмістя Залїєс, гр. А. Голуховский заходить ся о відділенє сего передмістя, щоби не оплачувати престаций на будову нової більшої школи. В янівській школі мимо більшости руских дітей нема ані одного учителя-Русина, а тепер при недалекій обсаді двох посад з гори веде ся справу так, щоби Русин не дістав ні одної. В Полуховій громада оплачує 100% на удержанє школи, а о будові власної школи не чувати, щоби дідовичи не забирати чинпу за старий будинок. Що до ухвал рад громадских в справі викладної мови, необсаджуваня сталих учительских посад, подає бесідник ще нові факти і домагає ся провіреня поведєня шкільних властей і предложєня з сего звіту.

Внесенє відслано до шкільної комісії.

В дальшій бюджетовій розправі обговорювано видатки на просвїту і штуку, а рускі посли стзвили поправки до поодиноких позицій і домагали ся узглядненя потреб Русинів в своїй рубриці, але всі поправки їх перепали.

По промові п. Левицкого відложено засіданє до вечера.

Просимо відховити перегплату.

Новинки

— **Календар.** В середу: руско-кат.: Евтимія; римо-кат.: Пр. Д. Марії Громи. — В четвер: руско-кат.: Максима ісп.; римо-кат.: Влаєсія еп.

— **Прєосьє.** Єпископ др. Хомишин виїздить нині 1. лютого в диєцезию і забавить до кінця лютого.

— **О. Спиридон Каргут** уступив з директорути одинокої рускої жєнської гімназії СС. Василянко у Львові. Его місце заняв проф. др. Юліян Левицкий. Бажаючи новому директоруви найкрасших успіхів, ми зневолені згадати бодай кількома словами про его попередника, О. Каргута вів гімназию повних 4 роки і довів єї до можливого найкрасшого розцвїту. Супроти родичів і повіреної ему дїтвори поводив ся він з незвичайним тактом і ввічливостю. Від дітей вимагав він точного сповнюваня обовязків, пильности і справжньої науки. Ученьі, які в него побирали початків клєсичної філїології, будуть ему певно за науку ціле жите вдячні. З его уст не вийшло ніколи згірдне слово. Своєю обовязковою точностю, запопадливостю він приковував до себе серця дїтвори, яка працювала своєю директора і професора ревними слезами. О. Каргут уступив добровільно, лишавши своему наслідникови знаменито зорганізовану гімназию. Дай Боже, щоби п. Юліян Левицкий, один з найліпших наших педагогіів, зєднав собі се ширє поважанє і глибоку вдячність від родичів і учениць, які здобув собі о. Спиридон Каргут. — *Один з вдячних родичів.*

— **Заупокійне богослуженє.** В перші роковини смерті бл. п. Івана Вахнянина, вислуженого д. к. професора гімн. в Стрию, відбудуть ся дня 5. лютого о год. 9. рано в церкві Преображеня у Львові заупокійні, тихі богослуженя з панахидою. На сї сумні поминки запрошують всіх Свяжків, Приятелів, Знайомих і членів руско-народних Товариств — *жена Покійного і діти.*

— **Хто не був** на вчерашних вечерницях з танцями, уладжених Руским Тов-ом педаг. в саях „Народного Дому“ у Львові, може сего справді жалувати. Сая була зі смаком прикрашена гарними килимами і драпериями, а забава в 80 кілька пар, під проводом пп. Шухевича і Чапельского йшла знаменито. Негуляючих гостей з огляду на ціль доходу з вечерниць, зібрало ся також багато. Стрї пань були переважно балеві.

— **Ліквідацію польского банку парцеляційного** порішено оводї на зборах членів банку і вибрано комісію до переведеня ліквідації. Недобір виносить 390.274 К.

— **В українськїм клубї в Київї** на онедїшній черговїй літературній вечерї д-ка К. О. Бондаренкова прочитала реферат: „М. О. Максимович і его значїне в українознавствї“. Програма реферата була така: Короткий варис жита М. О. Максимовича. Становище російского громадянства на початку XIX віку і головні напрямки духовного жита сего громадянства — романтизм, славянофільство і офіційна народність. Зв'язок романтизму з інтересами до рідної старовини та народности і з діяльністю в кругах історії та етнографії. Вплив романтизму на Максимовича, любов его до рідної української старовини, захоплене етнографією і видане народних українських дум та пісень. Вплив збірників Максимовича на українське громадянство. Его фільольогічна діяльність і наукова суперечка з Погодином про давність української мови і давність українского народа на его території. Максимович як історик та археолог. Значїне его для української науки та українского громадянства.

— **Цінна фотографія.** Зигмуд Копрровский надіслав до музею кївського Українского Наукового Товариства фотографічну знімку перших членів старої української громади. На фотографії знято Т. Рильского, В. Беренштама, В. Антоновича, д-ра Паяченка та Б. Познаньского, що склали головний осередок старої громади. Всї особи виглядають ще досить молодими. Певних вказівок на те, коли саме знято фотографію, нема, можна тільки по деяких прикметах догадувати ся, що зроблено її в 60. роках. Дуже було бажано вияснити час знімки точнїше. („Рада“).

— **Селянські вистави на Україні.** В Гумках 20. січня в школі упорядила аматорську виставу сама сільска молодіж, без помочи інтелїгенції. Виставляли жарти: „Кум Мірошник“, та „Бу-вальщина“. На виставі грали сільські музика: три скрипки й кларнет. По виставі на сценї хор заспївав „Дайте бо житї“, „У Київї на риночку“, а потім танцювали гопака й „полтавку“. — З села Пархомівки, богодугівського повіту, пишуть, що там на минулих святах гурток людей уладив два амат. представленя: „Панна Штукарка-Володского та „Шельменко-Денщик“. Квітки Основненка. Вистава вийшла так добре, що навіть і не сподївали ся.

— **Поетичний кутик.**

О дай минї жарке чоло схилити
на грудь твою —
дай серцю щастя повнотою жити
хоч мить одну.

О пригорни мене і ніжно й тихо
без шепту слів —
хай уколишу думи сьмілі — й лихо
бурливих днів.

Хай і цілунок мислий не займає,
не будить сну,
най передмною мїць жажди щезає
на мить одну.

Сей свїт, жите, всьо, всьо крім твого
[тхвіння]

покриє ніч.
Нехай нічо не бачу крім проміння
із твоїх віч...

В хвилині упоєння дай забути,
що люди ми —
в часу нетямї, в тиши дай линути
у свїт краси.

О дай минї чоло жарке схилити
на грудь твою —
в хвилині щастя чистого прожити
дай вічність всю.

У. К.

Оповідітки.

— **До побаченя на вечерницях** „Рускої Захоронки“ і „Вакаційних Оселї“, — сказали собі вчера гостї по вечерницях Тов. педагогїчного. Ми тїшимось тим дуже, що перервана вчера мила розмовонька продовжати меть ся в суботу, 5. лютого в салї „Нар. Дому“, при звуках війсковой музики, та м жемо з гори запевнити на основї тих даних, які вже маємо, що забава буде дуже щира та весела. Щоби однак не додати жалю молодшим панночкам і паньчам, які в суботу не будуть на сих вечерницях, можемо їх потїшити вже нинї, що „Захоронка“ устроїть для них (себто підлітків) окремі вечерницї на „Бесїдї“ 19. лютого. При тїй нагодї подаємо також до відома, що сегорічні довгі м'ясницї закінчимо консьтовим вечерком дня 5. марця. Поки що до „побаченя“ в суботу! — *С. Рудницька, О. Бачинська.*

— **Дирекция рускої гімназії в Перемишлї** сповіщує: Письменний іспит зрілости відбуде ся в тутешнім закладї дня 7. і 8. лютого с. р., а устний в днях 10. і 11. лютого с. р. Кандидати мають зголосити ся в канцелярї Дирекції день перед письменним іспитом.

— **З Тернопоя.** Вечерницї на дохід Селянської Бурси в Тернополї відбудуть ся в суботу дня 5. лютого в кїмнатах „Рускої Бесїди“. Стрїй візитовий. Вступ 2 К.

Телеграми

з дня 1. лютого.

Прага. Ческий сойм скликано на 3. лютого. Нїас Naroda доносить, що чесько нїмецкї переговори довели до того, що обї сторони згодили ся на вирівнане народних ріжниць.

Відень. N. Fr. Presse доносить, що Туреччина готовить ся до війни з Грецією.

Софія. Болгария покликала новобранців до служби на лютий замість на марець. Военні приготіваня в тоці.

ПЕТРО ІВАН СЕНЮТА

артист-маляр,

одинокий руский концес. декоратор церков, і нач. директор Тов. а для розв. рускої штуки у Львові,

приймає всякі замовленя входячі в обсяг прикрашуваня церков.

Львів, ул. Льва Сапґи 85. I. п.

112(12—20)

Colosseum

в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензаційна програма

від 1. до 16. лютого 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представлено. В недїлі і свята 2 представленя о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятици High-Life представлено. Білети вчаснїше можна набути в конторї Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Важне для Селян!

Від 500 до 1500 К машина до виробу цементового промислу. Одна машина виробляє двї дахівки на раз, денно 500 штук. Цегол 1500 до 3000 штук денно.

На складї:

Дім комісово тоговельний

І Зубика

18(12—?) Львів, ул. Млиарска ч. 2.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Біліньского в Збарзжї.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогїчного, а 5% на сироти і вдови по св'ятениках.

Держїм ся покликую:

Свій до свого!

5.500

нотаріально потвердженних свїдоцтва від лікарів і приватних людий доказують, що

КАЙЗЕРА

Цукорхи на груди

з трема яличками.

Найскорше усувають

КАШЕЛЬ

хрипку, замулене, катар, дихавницю і коклюш.

Пакет 20 і 40 сот. Доза 80 сот.

Дїстати можна у всіх аптиках.

90(13—24)

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товариствї взаїмних забезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти удїлу.

Цїлю Товариства є удїлюванє кредиту своїм членам ріжнякам обезпеченим в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без потрученя податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадницї почтовій ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2,848.890—

Удїли членські К 262.994—

Позички уділені К 3,396.002—

Канцелярї Товариства отворенї перед полуднем.

Ол. Барвіньский. Историчний огляд засновин Народного Дому у Львові (на основї жерел). — Ціна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский. З останних десятиліть XIX віку. — Ціна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego list. Edw. Gniewosza, szefa sekcijnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Ціна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Ніщинського (Байдя). Ч. I і II. — Ціна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідия, переклад Сердешного. — Ціна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Ціна 30 с.

Кониський, Непримирана. — 40 с.

Куліш, Дов Жуан Байрона. — 40 с.

Антін Головатий, Уманця. — 30 с.

Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.

Княгиня 30 с.

Проф. Ратміров, повість „Мордовця“. — 40 с.

Оржешко, Великий, новеля. — 50 с.

Йов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дїстати через адміністрацію „Руслана“ або в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка.